

Over cijfers en getallen gesproken

Voor veel mensen is het tijdens een Van Gogh-rondleiding in Nuenen een 'eye opener' als zij horen dat Vincent in zijn leven zoveel kunstwerken heeft gemaakt. Dat zijn er zegge en schrijve 2137 stuks. En nog wel in zo'n relatief korte tijd: slechts tien jaar!

Van een bezoeker hoorde ik dat de 17e-eeuwse Hollandse meester Rembrandt van Rijn in zijn gehele (50-jarige) kunstenaarsperiode 'slechts' 300 schilderijen en 285 etsen heeft gemaakt. Wat een noest werkende kunstenaar was dan Vincent van Gogh. Omdat onze bezoekers soms het naadje van de kous willen weten, heb ik onderzocht hoe Vincents werken zijn verdeeld over de verschillende uitingsvormen.

Vincent maakte in Zundert zoals veel kinderen op jonge leeftijd al kleine tekeningen. Daarvan is er nauwelijks een bewaard gebleven. Er is een nagetekende tekening van een houtzaagmolen bekend uit oktober 1862, Vincent was toen negen jaar. Op deze kindertekening staat de naam 'V.W. van Gogh' geschreven.

In Etten maakte Vincent op 23-jarige leeftijd nevenstaande tekening van de pastorie en de protestantse kerk. In zijn gehele leven maakte hij **999 tekeningen**, sommige schetsmatige krabbels, andere goed uitgewerkt. Tijdens zijn verblijf in Nuenen zette hij 308 tekeningen op papier (inclusief zijn briefschetsen). Dat is bijna een derde van zijn gehele tekenwerk. Zijn laatste tekening maakte hij nog eind juli 1890 in Auvers-sur-Oise van een korenveld met een berg hooi.

waterverftekeningen

Vincent oefende al vroeg in zijn kunstenaarsleven in het maken van waterverftekeningen, zg. aquarellen. Hij maakte in totaal **147 aquarellen**, soms in combinatie met verdunde olieverf. De eerste was "*De kolenmijn Flénu*" in 1879 tijdens zijn Borinage-tijd in Cuesmes (B.).

In Nuenen maakte hij 25 aquarellen (dat is 17% van al zijn waterverftekeningen) tussen december 1883 en november 1885. Voor 13 stuks daarvan gebruikte Vincent uitsluitend waterverf. Zijn laatste aquarel "*Landschap met*

brug over de Oise" maakte Vincent in juni 1890 in Auvers-sur-Oise.

schilderijen

Het meest bekend is Vincent natuurlijk van zijn vele schilderijen; hij maakte zeker **848 olieverfschilderijen**. Het eerste schilderij maakte hij in december 1881 in Den Haag: "*Stilleven met kool en klompen*". In Nuenen maakte Vincent 190 schilderijen (22,4 % van totale Nuenense werk). Zijn meest bekende Nuenense werk is natuurlijk *De Aardappeleters* uit april/mei 1885. Vlak voor zijn dood maakte Vincent in Auvers-sur-Oise zijn laatste schilderij, eind juli 1890. Het is, zeer waarschijnlijk, "*Boomwortels*" dat onafgemaakt bleef.

lithografieën

Vincent oefende zich óók in zogenaamd grafisch werk. Al in Den Haag maakte hij 9 litho's (steendrukken). In Nuenen/Eindhoven heeft hij in mei 1885 uit het hoofd een litho gemaakt van zijn schilderij De Aardappeleters. Het is niet bekend hoeveel afdrukken van dit Brabantse meesterwerk zijn gemaakt bij de Eindhovense steendrukkerij Gestel. Wel dat er 18 zijn overgebleven. Dat hadden er veel meer kunnen zijn als er niet zo'n goedkoop papier voor was gebruikt.

Alles bijeen genomen, kun je rustig zeggen dat Vincent van Gogh In Nuenen bijna een kwart(!) van zijn totale productie heeft gemaakt. En dat in slechts een vijfde gedeelte van zijn gehele kunstenaarsleven. Hij heeft hier heel intensief gewerkt!

zelfportretten

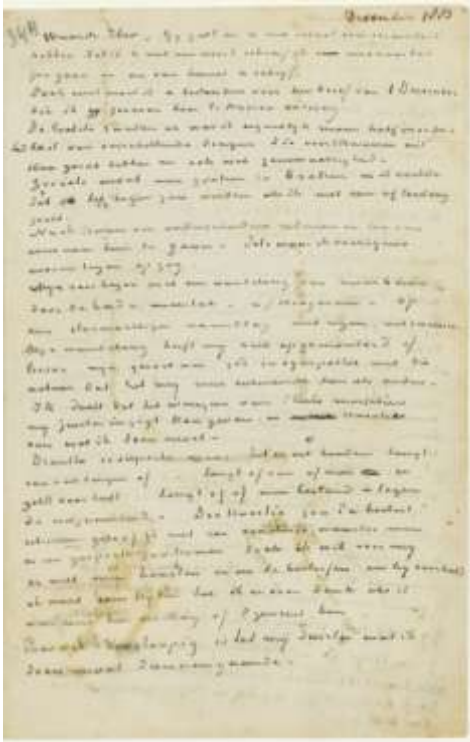
Een andere indeling van zijn werk is naar onderwerp, bijvoorbeeld weverswerken, koppen en landschappen. In dat licht is het opvallend dat Van Gogh verspreid over enige jaren zelfportretten heeft gemaakt, maar niet in Nuenen èn ook niet in Auvers-sur-Oise.

Het is bijzonder dat op de achterkant van de eerste versie van De Aardappeleters, gemaakt in Nuenen, het nevenstaande zelfportret van Vincent is ontdekt. Hij had deze studie meegenomen naar Parijs, waar Vincent zijn eerste zelfportretten maakte. Zo spaarde hij niet alleen geld uit voor een model, maar ook voor duur schilderslinnen.

In Parijs schilderde hij tussen 1886 en 1887 zeker 28 portretten van zichzelf. In Arles en Saint-Remy-de-Provence portretteerde hij zich nog eens 11 keer. In totaal kennen we dus **39 zelfportretten** van Vincent van Gogh.

Overigens hebben ook andere schilders een portret van Vincent gemaakt. Bijvoorbeeld de Engelse schilders Lievens en John Peter Russell en de Franse schilders Henri de Toulouse Lautrec en Paul Gauguin. Zo hebben we, ondanks het gebrek aan portretfoto's, toch een goed beeld van het uiterlijk van Van Gogh.

Vincent is niet alleen zo beroemd geworden door zijn vele werken maar ook door de vele brieven die hij geschreven heeft. Er zijn **919 brieven** van hem bewaard gebleven die hij geschreven heeft aan verschillende mensen. De meeste brieven schreef Vincent aan zijn broer Theo, namelijk 663 stuks. De eerste brief aan Theo schreef Vincent (19 jaar) op 29 september 1872 vanuit Den Haag. De laatste, niet-afgemaakte brief, schreef Vincent op woensdag 23 juli 1890 vanuit Auvers-sur-Oise wederom aan zijn broer Theo in Parijs. Deze brief zat nog in zijn jasje toen hij stierf.

Vanuit Nuenen schreef Vincent 132 brieven waarvan weer de meeste aan zijn broer Theo. De eerste brief verzond hij al op 6 december 1883, een dag na zijn aankomst bij zijn ouders. Ruim een week later schreef Vincent aan Theo hoe hij zich thuis bij zijn ouders voelde: *"Er is een soortgelijk opzien tegen mij in huis te nemen als er zou wezen om een grooten ruigen hond in huis te hebben."* Deze brieven zijn bijna

allemaal verstuurd vanuit het zg. brievenaardershuisje aan de Papenvoort 3 tegenover het Van Gogh-kerkje.

Al met al kunnen we zeggen dat Vincent van Gogh een zeer gedreven en productieve kunstenaar was. Zowel in beeld als met woorden heeft hij ons uitgebreid laten zien wat hem in het diepste van zijn ziel beroerde. We kunnen zo zijn ontwikkeling goed volgen.

Zijn bijna twee Nuenense jaren zijn bij deze groei van groot belang geweest.

Gerard Netten, Vincentre-gids

gebruikte bronnen:

Sjraar van Heugten, *Van Gogh in de Borinage - De geboorte van een kunstenaar*, Mons 2015

Jan Hulsker, *Van Gogh en zijn weg - Het complete werk*, Amsterdam 1977

Laura Prins, *Vincent van Gogh als Graficus*, Valkenswaard 2015

Leo Janssen, Hans Luijten, Nienke Bakker (eds.) (2009), *Vincent van Gogh - De Brieven*, Amsterdam (VGM) & Den Haag (Huygens ING). zie: www.vangoghletters.org

Afb. 'Pastorie en kerk te Etten', april 1876 (Juv. XXI); afb. 'De kolenmijn Flénu', augustus 1879 (JH 100); afb. 'Zelfportret van Vincent van Gogh', Parijs 1887' (JH 1304) en afb. 'Boomwortels, Auvers-sur-Oise', juli 1890 (JH 2113) zijn alle afkomstig van Van Gogh Museum Amsterdam